

НОРМАТИВНО-ПРАВОВЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ РЕВІТАЛІЗАЦІЇ МІСТ У ПОЛЬЩІ

С. А. Горблюк,
Національна академія державного управління при Президентові України

У статті визначено нормативно-правове забезпечення ревіталізації міст у Польщі та розглянуто напрями його вдосконалення в Україні. Проаналізовано завдання щодо ревіталізації у стратегічних документах розвитку держави, зокрема пріоритетність відновлення здеградованих міських територій. Представлено діючу модель нормативно-правового забезпечення ревіталізації польських міст, окреслено основні елементи на різних рівнях публічного управління. Акцентовано увагу на законодавчому закріпленні поняття ревіталізації та основних засад підготовки, проведення й оцінювання ревіталізації у Польщі. Водночас наголошено на підтримці відповідних заходів європейськими структурними фондами. На основі проведеного аналізу розроблено пропозиції щодо запровадження нормативно-правових інструментів ревіталізації здеградованих територій в Україні.

Ключові слова: ревіталізація міст, нормативно-правове забезпечення, державне стратегічне планування, Польща.

THE NORMATIVE LEGAL SUPPORT FOR URBAN REVITALIZATION IN POLAND

S. A. Horbliuk,
National Academy for Public Administration under the President of Ukraine

The article defines the normative legal support for urban revitalization in Poland and considers the directions of its improvement in Ukraine. The tasks of urban revitalization in the state strategic development documents are analyzed, in particular the priority of reconstruction of the degraded urban territories. The current model of the normative legal support for the revitalization of Polish cities is presented, outlining the main elements at different levels of public administration. Attention is drawn to the legal fixing of the concept of revitalization and the basic principles of preparation, conduct and evaluation of revitalization in Poland. At the same time, support is emphasized relevant measures through the European Structural Funds. On the basis of the conducted analysis the proposals to improve the normative-legal instruments of revitalization of the degraded territories in Ukraine are formulated.

Keywords: urban revitalization, regulatory support, state strategic planning, Poland.

Постановка проблеми у загальному вигляді та її зв'язок з важливими науковими та практичними завданнями. Урбанізаційні процеси, які поширені в Європі, по-різному впливають на міський розвиток. З одного боку, міста є центрами креативності та джерелом багатства, що забезпечується шляхом розвитку науки, техніки й інновацій. З другого – урбанізовані території часто стають занедбаними, піддаються економічній деградації та руйнуванню. На них суттєвий вплив справляють негативні явища соціального характеру, такі як бідність, суспільне виключення, безробіття, низька доступність і якість публічних послуг, незадовільні умови проживання, злочинність, низький рівень освіти та соціального капіталу, депопуляція, екологічні проблеми тощо.

Україна та Польща належать до високоурбанізованих держав, у яких показник урбанізації

становить відповідно 69,4 % та 60,1 % (World Urbanization). Тим самим вищезгадані проблеми міського розвитку стосуються територій цих держав. Нині рівень життя в Польщі набагато вищий, ніж в Україні, про що свідчить, зокрема, у 5 разів вищий показник ВВП на душу населення (РКВ per capita). Разом з тим розвиток міст Польщі є наслідком упровадження інноваційних інструментів міської політики. Одним з них є ревіталізація як відповідь на кризові явища розвитку міст.

Застосування ревіталізації міст у Польщі здійснюється у чітко визначеному правовому полі, яке забезпечують пов'язані між собою нормативно-правові акти різних рівнів. Децентралізація влади в Україні посилює роль органів місцевого самоврядування. У нових умовах актуальним питанням є пошук інноваційних розв'язань проблем міського розвитку. Адже питання способів

подолання кризових явищ українських міст го-стро стоїть на порядку денному. Це зумовлює необхідність удосконалення вітчизняної норма-тивно-правової бази щодо відновлення міст на основі кращих зарубіжних практик, аналізуючи польський досвід ревіталізації міст у частині її нормативно-правового регулювання.

Аналіз останніх публікацій за проблемати-кою та визначення невіршених раніше час-тин загальної проблеми. Наукове обґрунтуван-ня ревіталізації міст в Україні є недостатнім. Ця проблема перебуває у зародковому етапі її дослі-дження. Здебільшого питання ревіталізації міст вітчизняними науковцями розглянуто в контексті формування історичних середмість та модерніза-ції промислових об'єктів (Ревіталізація промзон; Рибчинський, 2017; Чечель, 2015). Окремі дослі-дження стосуються впливу ревіталізації на стал-ий розвиток міст (Сич, 2016, с. 27–33).

Утім, ці та інші наукові праці не висвітлюють досліджуване питання крізь призму вітчизня-ної науки державного управління. Натомість на-укові дослідження ревіталізації міст є достатньо розроблені в Польщі (Ciesiółka, 2017, s. 9–28; Rewitalizacja, 2012; Topczewska, 2015, s. 5–20).

Поряд із цим у ній функціонує розгалужене правове поле, сприятливе для ревіталізації міст. Ураховуючи важливість нормативно-правового забезпечення ревіталізації міст та її несформова-ність в Україні, стаття присвячена комплексному аналізу польського досвіду в цьому напрямі.

Мета статті – представити модель норматив-но-правового забезпечення ревіталізації поль-ських міст, окресливши основні елементи та за-вдання на різних рівнях публічного управління, та на цій основі розробити пропозиції щодо за-провадження нормативно-правових інструментів ревіталізації zdegradovanih територій в Україні.

Виклад основного матеріалу. У цілому по-няття «ревіталізація» (від лат. re + vita – дослівно: повернення до життя, оживлення) характеризує процеси відновлення і відтворення. Стосовно міст ревіталізація – це скоординований про-цес, здійснюваний спільно органами місцевого самоврядування, громадськістю міста та іншими учасниками, що є елементом свідомої політики публічної влади, і має на меті відновлення мож-ливості зрівноваженого розвитку урбанізованої території, яка внаслідок кумуляції кризових явищ неспроможна виконувати свої соціально-еконо-мічні функції (Rewitalizacja, 2012, s. 14).

Питання ревіталізації міст Польщі актуалізо-вано в основних стратегічних документах розви-тку держави. Вони встановлюють пріоритетність

відновлення zdegradovanih міських територій за допомогою заходів ревіталізації. Основою для вироблення політики ревіталізації на місцевому рівні є програми ревіталізації. У свою чергу, їх розроблення та впровадження урегульовано на законодавчому рівні та опосередковано в інших стратегічних документах щодо соціально-еконо-мічного і просторового розвитку держави. Слід зазначити, що в Польщі тривала багатолітня пра-ця над підготовкою рамкового нормативно-пра-вового акта щодо ревіталізації. Зокрема, з почат-ку 90-х рр. минулого століття було представлено кілька проектів відповідних законів. Ухваленим 9 жовтня 2015 р. законом про ревіталізацію (World Urbanization Prospects 2018) визначено поняття «ревіталізація» та врегульовано пита-ння, що стосуються громадської партиципації у процесі ревіталізації, визначення zdegradovanoї території та зони ревіталізації, розроблення гмін-ної програми ревіталізації, створення спеціальної зони ревіталізації та ін.

Відповідно до закону ревіталізація – це про-цес виведення з кризового стану zdegradovanih територій, здійснений у комплексний спосіб шляхом інтегрованих та територіально сконцен-трованих заходів щодо локальної спільноти, про-сторору і економіки, що проводиться зацікавленими сторонами ревіталізації на основі програми реві-талізації гміни. До зацікавлених сторін ревіталі-зації належать: мешканці території ревіталізації і власники, користувачі та управлінці нерухомос-ті, розташованої у цій місцевості; інші мешканці гміни; суб'єкти господарювання, які здійснюють або мають намір здійснювати господарську ді-яльність на території гміни; суб'єкти, які здій-снюють або мають намір проводити громадську діяльність на території гміни, включаючи не-урядові організації та неформальні групи; орга-ни місцевого самоврядування та їх організаційні підрозділи; державні органи тощо.

Натомість питання просторового планування здебільшого визначено у місцевих планах ревіта-лізації, місцевих планах просторового загоспода-рювання, а також у студіумах умов та напрямів просторового розвитку. Ці документи регулю-ються законом про просторове планування та за-господарювання (Ustawa z dnia 27 marca 2003 r.), а також у вже вищезгаданій Концепції просторо-вого розвитку держави 2030.

На рисунку зображено схему правового ре-гулювання ревіталізації міст у Польщі, де пред-ставлено взаємозв'язок соціально-економічної та просторової сфер у вертикальному та горизон-тальному напрямках.

Модель нормативно-правового забезпечення ревіталізації міст у Польщі (на основі (Ciesiółka, 2017, s. 11))

Відповідно до закону про засади впровадження політики розвитку (Ustawa z dnia 6 grudnia 2006 r.) у Польщі реалізовано власну модель стратегічних документів, що відповідає європейським стандартам. Основоположними її документами є: Довгострокова стратегія розвитку держави (перспектива до 2030 р.) (Długookresowa Strategia Rozwoju Kraju, Warszawa 2013 r.) та Концепція просторового загосподарювання держави 2030 (на період 20-ти pp.) (Konsercja Przestrzennego Zagospodarowania Kraju 2030). У цих часових рамках діє середньострокова стратегія розвитку держави 2020 (10-річний часовий горизонт) (Strategia na rzecz Odpowiedzialnego Rozwoju do roku 2020) та 9 інтегрованих секторальних стратегій, які стосуються: інноваційності та ефективності економіки, розвитку транспорту, енергетичної безпеки та довкілля, регіонального розвитку, розвитку людського капіталу, розвитку соціального капіталу, сталого розвитку сіл, сільського та рибного гос-

подарств, ефективної держави, розвитку системи безпеки (Pangsy-Kania, 2015, s. 125).

Стратегічною метою розвитку Польщі відповідно до Довгострокової стратегії розвитку держави 2030 є поліпшення якості життя поляків. Її досягнення вимірюване, з одного боку, зростанням ВВП на одного мешканця, а з другого – підвищенням соціальної єдності, зменшенням територіальної нерівномірності, а також масштабом цивілізаційного стрибка суспільства, розвитку інноваційності економіки по відношенню до інших держав. У документі зазначено одну з проблем розвитку, що пов'язана з нерівномірністю територіального зростання. Зокрема, це стосується існуючої поляризації між центрами зростання, такими як великі міста (10 найбільших міських центрів у 2007 р. формували 51,3 % ВВП Польщі), і територіями з меншим потенціалом (інфраструктурним, економічним, людським, інтелектуальним, соціальним тощо). Розв'язання

цієї проблеми є пріоритетом розвитку держави в середньостроковому періоді.

Ефективне використання територіального простору держави та його територіально диверсифікованого потенціалу для досягнення загальних цілей розвитку (конкурентоспроможності, підвищення зайнятості, ефективності функціонування держави та єдності в соціальному, економічному та територіальному вимірах у довгостроковому періоді) має забезпечити Концепція просторового загосподарювання держави 2030. Однією з шести конкретних цілей політики просторового розвитку держави є відновлення і консолідація просторового порядку.

У Концепції прийнято чотири основних принципи: сталого розвитку, переваги регенерації (відновлення) над зайняттям нових просторів під забудову, екологічної передбачуваності та компенсації. Відповідно до принципу переваги регенерації забудови повинна наступити «інтенсифікація процесів урбанізації на просторах уже обжитих, щоб мінімізувати експансію забудови на нові території» (Konsepcja Przestrzennego Zagospodarowania Kraju 2030). Метою цього є протидія неконтрольованому розширенню міст і захист від деградації внутрішніх територій. У Концепції передбачено інтеграції суспільно-господарського і просторового планування на всіх рівнях планування.

Основним середньостроковим стратегічним документом розвитку держави є Стратегія відповідального розвитку Польщі до 2020 р. (Strategia na rzecz Odpowiedzialnego Rozwoju do roku 2020). Документ представляє цілі, які мають бути досягнуті в перспективі 2020 і 2030 рр., вказує на спосіб їх досягнення і визначає найважливіші проекти. Стратегія передбачає три цілі: 1) тривале стабільне економічне зростання, засноване все більше на знаннях, даних та організаційній досконалості; 2) інклюзивний та територіально збалансований розвиток; 3) ефективна держава та інституції, що забезпечують розвиток і соціальне й економічне включення.

У стратегії вказано головні виклики розвитку міст. Одним із них є ревіталізація zdegradovaniх міських територій. Зокрема, в документі зазначено, що понад 1/5 поверхні міст Польщі, на якій проживають 2,4 млн осіб, перебувають у стані деградації. У зв'язку з цим стратегічною метою міської політики є створення умов для сталого розвитку міських територій, розроблення механізмів співпраці в їх функціональних сферах, зміцнення їх спроможності до створення нових робочих місць та підвищення рівня життя населення.

Стратегічною метою Державної стратегії регіонального розвитку на 2010–2020 рр.: регіони, міста, сільські території (Krajowa Strategia Rozwoju Regionalnego 2010–2020) є ефективне використання потенціалів регіонального та локального рівнів для досягнення національних цілей у довгостроковому горизонті (розвитку, підвищення зайнятості та згуртованості). Докладні цілі до 2020 р. такі:

1) підтримка зростання конкурентоспроможності регіонів;

2) формування територіальної єдності та протидія процесам маргіналізації на проблемних просторах;

3) створення умов для результативної, ефективної та партнерської реалізації заходів територіально орієнтованого розвитку.

Міста є адресатом інтервенції регіональної політики відповідно до першої та другої цілей. Спеціальний напрям діяльності в рамках підцілі 2.3 включає комплексні проекти ревіталізації та реструктуризації на zdegradovaniх міських просторах. Підтримка розвитку міст є одним з основних напрямів регіональної політики, що має забезпечити конкурентні позиції регіонів на національному та міжнародному рівнях.

Поряд із вищезгаданими документами державного стратегічного планування окремо слід виділити програму «Державна міська політика 2023» (Krajowa Polityka Miejska, 2015). Цей стратегічний документ був затверджений польським урядом у 2015 р. У ньому визначено цілі та напрями державної політики щодо розвитку міст. Водночас узгоджено та скоординовано окремі політики, що впроваджуються різними урядовими відомствами та державними установами в напрямі розв'язання міських проблем у Польщі. У документі викладено бачення розвитку польських міст до 2023 р. Стратегічною метою державної міської політики є зміцнення потенціалу міст і урбанізованих територій для забезпечення сталого розвитку, створення робочих місць та підвищення якості життя мешканців. За основу в ній взято ідею (концепцію) компактного розвитку міста, сталого інвестування з перевагою інвестування у вже обжиті території, які забезпечені інфраструктурою, а також комплексну ревіталізацію zdegradovaniх територій.

У документі робиться посилання на десять елементів функціонування міста, включаючи ревіталізацію та просторовий розвиток. Кожна частина тематичного розділу поділена на умови та виклики, а також напрями діяльності. У частині ревіталізації підкреслено недостатню ефектив-

ність попередньої діяльності через слабку інтеграцію та територіальну концентрацію заходів, а також застосування неадекватних рішень щодо поширених негативних кризових явищ. Акцентовано увагу на відновленні здатності до розвитку міста шляхом ревіталізації соціально, економічно і фізично zdegradovaniх міських територій. У сфері ревіталізації метою дій є структурна зміна zdegradovaniх міських територій через модернізацію міського простору та відновлення економічної і соціальної активності, в результаті чого планується досягти поліпшення рівня життя мешканців.

На окреслений період прийнято політику комплексної, усупільненої ревіталізації, що полягає у виробленні цілісних заходів (інтегровані інтервенційні заходи на користь місцевої спільноти, території і економіки), включених до багаторічної програми (визначення типу, обсягу та етапів діяльності). Підкреслено, що програмування ревіталізації має бути узгоджене з просторовим плануванням і міською політикою у соціальній, освітній і культурній сферах. Програма ревіталізації повинна містити конкретні заходи для покращення житлового середовища та включати управління процесами джентрифікації (реконструкції і оновлення будівель). Суб'єктами, які мають ініціювати ревіталізацію, повинні бути органи місцевого самоврядування. Їх завданням, з-поміж іншого, є забезпечення фінансових джерел для здійснення ревіталізації в інтересах мешканців міст. Першим джерелом такого фінансування є міський бюджет. Додатковими ресурсами є зовнішні (європейські, охорони навколишнього середовища) та приватні фонди. Процеси ревіталізації також можуть бути фінансово підтримані органами самоврядування воєводств.

Важливим чинником впливу на формування нормативно-правової бази щодо ревіталізації у Польщі є політика Європейського Союзу. Власне розвиток процесів ревіталізації польських міст відбувається значною мірою внаслідок віднесення ревіталізації до заходів, що фінансуються із структурних європейських фондів. Адаптація до вимог Європейського Союзу щодо залучення коштів для фінансування заходів з ревіталізації полягала у застосуванні системного підходу у відновленні міст. Важливою умовою подачі заявок на зовнішнє фінансування проектів ревіталізації міст уже на початковому етапі була наявність місцевих програм ревіталізації, які містили б довгострокові комплексні заходи щодо виведення території з кризової ситуації та створення умов для подальшого сталого розвитку. Продовження полі-

тики Європейського Союзу, орієнтованої на відновлення zdegradovaniх територій, спостерігається і у фінансовій перспективі на 2014–2020 рр. Міста, які потребують ревіталізації, становлять одну з п'яти територіальних сфер стратегічної інтервенції, передбачених в Угоді про партнерство від 23 травня 2014 р. (Umowa partnerstwa).

Угода враховує як цілі розвитку ЄС, визначені у стратегії «Європа 2020», так і національні цілі, зазначені в довгостроковій та середньостроковій стратегіях розвитку держави, у тому числі в Державній стратегії регіонального розвитку на 2010–2020 рр. Діяльність із ревіталізації відповідно до Угоди про партнерство має на меті поліпшення якості життя мешканців, а також економічне і соціальне відродження території. Розроблення цих комплексних заходів повинно відбуватися за активної участі громадськості, яка живе на периферійних і zdegradovaniх територіях. У сфері просторової ревіталізації визначено завдання щодо оптимізації просторового управління та використання природних ресурсів, головним чином, через віддання пріоритету інвестиціям типу brownfield замість greenfield, глибокої перебудови і адаптації zdegradovaniх об'єктів до виконання ними нових функцій (культурних, рекреаційних, економічних, соціальних тощо).

Узгоджений із державними стратегічними документами розвитку Польщі та спрямований на забезпечення дієвої співпраці з ЄС у досліджуваній сфері є Національний план ревіталізації до 2022 р. (Narodowy Plan Rewitalizacji. 2014). Він був розроблений як комплекс заходів щодо створення сприятливих умов для проведення ревіталізації в Польщі. Його розробка пов'язана, насамперед, із необхідністю кращого освоєння значних фінансових ресурсів з європейських структурних фондів на ревіталізацію у фінансовій перспективі 2014–2020 рр. План має на меті також побудову надійної основи для застосування державних інструментів у сфері ревіталізації, значення яких зростатиме за умови зменшення зовнішнього фінансування в майбутньому.

Положення Плану містять діагностику сучасного стану процесів ревіталізації в Польщі, стратегічну мету, напрями інтервенції, характеристики окремих інструментів та розв'язань у сфері ревіталізації, а також заплановані напрями їх змін і необхідність запровадження нових інструментів. План складається з 4 модулів, які визначають напрями подальших дій:

– документи (рекомендації щодо підготовки документів, безпосередньо пов'язаних із запровадженням Плану);

– правове регулювання (створення сприятливих умов та стимулів для проведення ревіталізаційної діяльності, роз'яснення та усунення невідповідностей у тлумаченні норм чинного законодавства в цій сфері);

– інструменти підтримки (національні та ЄС, які можуть бути в розпорядженні різних суб'єктів для проведення ревіталізації, наприклад шляхом окреслення критеріїв відбору проектів та створення кращих умов для їх підтримки);

– інформація та освіта (комплексна й постійно діюча інформаційно-освітня діяльність, спрямована на суб'єктів, що здійснюють ревіталізацію, а також усіх мешканців).

Детальні вимоги до заходів із ревіталізації, що фінансуються з європейських структурних фондів, також викладені в державних рекомендаціях щодо ревіталізації, які були схвалені Міністерством розвитку Польщі у 2016 р. (*Wytyczne z dnia 2 sierpnia 2016 r.*). Ними уніфіковано умови і процедури впровадження операційних програм на 2014–2020 рр. у сфері реалізації проектів з ревіталізації. Крім того, в державних та регіональних рекомендаціях щодо ревіталізації визначено принципи відбору відповідних проектів, включаючи позаконкурсні, а також правила моніторингу витрат на їх реалізацію. Міста, які потребують ревіталізації, мають бути визначені на регіональному рівні на основі стратегічних документів воєводства (стратегії розвитку та планів просторового загосподарювання воєводств) за участі та співпраці міської влади та соціально-економічних партнерів.

Утім на рівні гміни здійснюється підготовка, координація і створення умов для проведення ревіталізації. Закон про ревіталізацію (*Ustawa z dnia 9 października 2015 r.*) визначає обов'язки гміни щодо забезпечення громадської участі у цих процесах, зокрема шляхом проведення громадських консультацій, а також створення комітету ревіталізації. Під ним розуміється форум співробітництва та діалогу зацікавлених сторін з органами гміни в справах, що стосуються підготовки, проведення і оцінювання ревіталізації. Законом встановлено, що ревіталізація є добровільним власним повноваженням гміни.

Рада гміни за участю зацікавлених сторін окреслює zdegradovanу територію, а також зону ревіталізації. Територія гміни, що перебуває в кризовому стані з приводу концентрації негативних суспільних явищ, зокрема безробіття, бідності, злочинності, низького рівня освіти або соціального капіталу, а також недостатнього рівня участі в публічному та культурному житті, може

бути визначена як zdegradovanа в разі наявності на ній додатково щонайменше одного з негативних явищ економічного, екологічного, просторово-функціонального чи технічного характеру, які прописані в законі.

Після проведення аналізу щодо визначення zdegradovanої території черговим кроком окреслюється (у межах цієї площі) зона ревіталізації. Вона є тією територією, на якій здійснюватиметься ревіталізація і щодо якої застосовуватимуться інструменти подолання кризових явищ. Зона ревіталізації визначається з урахуванням її важливого значення для місцевого розвитку. Вона може повністю чи частково охоплювати zdegradovanу територію, беручи до уваги встановлене законодавче обмеження. Зона ревіталізації не може перевищувати 20 % площі гміни та на ній не може проживати більше 30 % населення гміни.

Зрештою, для планування та реалізації заходів ревіталізації розробляється та ухвалюється гмінна програма ревіталізації. Так, у ст. 15 закону про ревіталізацію (*Ustawa z dnia 9 października 2015 r.*) закріплено обов'язкові елементи цієї програми: детальна діагностика зони ревіталізації, зокрема аналіз негативних кризових явищ, що спричинили zdegradovanість території, а також локального потенціалу для майбутнього розвитку; взаємозв'язок гмінної програми ревіталізації із стратегічними документами гміни; візія стану території після переведення ревіталізації; цілі ревіталізації і відповідні їм напрями дій та заходи; механізми інтеграції заходів програми та проектів ревіталізації; фінансова оцінка програми із зазначенням коштів з публічних і приватних джерел; опис структури управління реалізацією гмінної програми ревіталізації, коштів на управління, а також графіка реалізації програми; система моніторингу та оцінювання програми; окреслення необхідних змін у нормативно-правових актах гміни, пов'язаних із програмою; встановлення необхідності формування спеціальної зони ревіталізації із зазначенням періоду її тривалості; визначення способу реалізації гмінної програми ревіталізації у сфері планування і просторового загосподарювання гміни шляхом змін у дотичних документах; графічний додаток щодо основних напрямів функціонально-просторових змін у зоні ревіталізації. Утім, гміна в разі потреби може доповнити структуру гмінної програми ревіталізації іншими елементами.

З метою забезпечення ефективності реалізації заходів, передбачених програмою ревіталізації, гміна може встановити спеціальну зону ревіталізації. На ній діятимуть особливі правові

норми, які полегшують проведення ревіталізації, наприклад заборона видачі рішень про умови будівництва, спрощений спосіб здійснення публічних замовлень, надання дотацій на ремонти нерухомості. Водночас для зони ревіталізації громада також може ухвалити особливий вид місцевого плану просторового розвитку – місцевий план ревіталізації (правове регулювання у цій сфері міститься у законі про просторове планування та загосподарювання). З-поміж іншого він надає можливість укладання угод з потенційними інвесторами щодо загосподарювання, а також забезпечення детального аналізу урбанізаційних умов, включаючи візуалізацію майбутнього просторового розвитку території.

Висновки. У Польщі сформовано дієве нормативно-правове поле, що регулює процес ревіталізації zdegradovanih територій як важливого інструмента міської політики. Проведений аналіз дає підстави виокремити такі пропозиції з удосконалення вітчизняної нормативно-правової бази в напрямі ревіталізації міст, а саме:

1. Пріоритетність відновлення zdegradovanih міських територій за допомогою ревіталізації має бути актуалізовано в головних державних стратегічних документах, зокрема як одне з важливих завдань міської політики відповідно до довгострокової та середньострокової стратегії розвитку держави, а також при розробці нової державної стратегії регіонального розвитку 2021–2027 рр. Водночас відповідно до польського досвіду варто також розробити та затвердити окремий програмний документ, що регулює державну міську політику. У сукупності ці стратегічні документи мають представити концепцію сталого розвитку міста на основі всебічної ревіталізації zdegradovanih територій за активної участі громадськості.

2. Поняття ревіталізації та основні засади підготовки, проведення, оцінювання ревіталізації варто закріпити в окремому нормативно-право-

вому акті (у Польщі це закон про ревіталізацію від 09 жовтня 2015 р.). Він повинен бути узгоджений з іншими нормативно-правовими актами, насамперед у сфері просторового планування. Тим самим ці нормативно-правові акти повинні передбачати чіткий взаємозв'язок соціально-економічної та просторової сфер ревіталізації міста у вертикальному та горизонтальному вимірах.

3. Відповідальною за вироблення та впровадження політики ревіталізації на місцевому рівні має бути визначена об'єднана територіальна громада як базова одиниця місцевого самоврядування (в Польщі – громада). Упровадження ревіталізації має відбуватися шляхом реалізації місцевої програми ревіталізації. Для цього необхідно законодавчо визначити процедуру її розроблення та обов'язкові структурні елементи (детальна діагностика, візія, цілі, заходи, джерела фінансування, моніторинг і оцінювання тощо).

4. Для окреслення zdegradovanoї території варто прописати чинники, які характеризуватимуть концентрацію негативних суспільних явищ (економічні, екологічні, просторово-функціональні та технічні), а також спосіб формування зони ревіталізації, чи за потреби створення спеціальної зони ревіталізації. Окремим питанням необхідно розглянути можливі інструменти подолання кризових явищ розвитку територій у межах ревіталізації, урахувавши специфіку українських територій. Їх розроблення має відбуватися на основі залучення громадськості до міського управління та публічно-приватного партнерства.

У підсумку наведені заходи сприятимуть запровадженню дієвих нормативно-правових інструментів ревіталізації zdegradovanih територій в Україні. Перспективними напрямками подальших наукових досліджень є аналіз практичного досвіду ревіталізації польських міст, зокрема узагальнення основних напрямів та кращих практик у цій сфері.

Список використаних джерел

- Ревіталізація промзон: шанс для Києва стати містом для людей. URL: <https://hmarochos.kiev.ua/2018/02/28/revitalizatsiya-promzon-shans-dlya-kiyeva-stati-mistom-dlya-lyudey>
- Рибчинський О. В. Формування та ревіталізація середмість історичних міст України: дис. ... д-ра архітектури: 18.00.01. Львів, 2017. 438 с.
- Сич О. А. Ревіталізація як механізм забезпечення сталого розвитку міст. *Європейські перспективи*. 2016. Вип. 1. С. 27–33.
- Чечель А. О. Теоретико-методологічні засади еколого-економічного розвитку та ревіталізації промислових

References

- Revitalizatsiia promzon: shans dlia Kyieva staty mistom dlia liudei [Revitalizaciya of promzon: chance for Kyiv to become a city for people]. Retrieved from: <https://hmarochos.kiev.ua/2018/02/28/revitalizatsiya-promzon-shans-dlya-kiyeva-stati-mistom-dlya-lyudey>
- Rybchynskiy, O. V. (2017). Formuvannia ta revitalizatsiia seredmist' istorichnykh mist Ukrainy [Forming and revitalizaciya seredmist' of historical cities of Ukraine]. (Candidate's thesis). Lviv [in Ukrainian].
- Sych, O. A. (2016). Revitalizatsiia yak mekhanizm zabezpechennia staloho rozvytku mist [Revitalizaciya as a mechanism of providing of steady development of cit-

- вугільних територій: дис. ... д-ра економ. наук. Донецьк, 2015. 448 с.
- Ciesiółka P. Rewitalizacja w polityce rozwoju kraju. *Rozwój Regionalny i Polityka Regionalna*. 2017. N 39. S. 9–28.
- Długookresowa Strategia Rozwoju Kraju, Warszawa 2013 r. URL: http://kigeit.org.pl/FTP/PRCIP/Literatura/002_Strategia_DSRK_PL2030_RM.pdf
- Konceptcja Przestrzennego Zagospodarowania Kraju 2030. Ministerstwo Rozwoju Regionalnego, Warszawa 2011. URL: http://www.wzs.wzp.pl/sites/default/files/files/19683/89272000_1412985316_Konceptcja_Przestrzennego_Zagospodarowania_Kraju_2030.pdf
- Krajowa Polityka Miejska. 2015. Dokument przyjęty przez Radę Ministrów na posiedzeniu w dniu 20 października 2015 roku. URL: <http://prawo.sejm.gov.pl/isap.nsf/download.xsp/WMP20150001235/O/M20151235.pdf>
- Krajowa Strategia Rozwoju Regionalnego 2010–2020: Regiony, Miasta, Obszary Wiejskie. Ministerstwo Rozwoju Regionalnego, Warszawa 2010. URL: <http://prawo.sejm.gov.pl/isap.nsf/download.xsp/WMP20110360423/O/M20110423.pdf>
- Narodowy Plan Rewitalizacji. 2014. Założenia zaprezentowane na Kongresie Rewitalizacji, który odbywał się w dniach 4–6 czerwca 2014 r. w Krakowie. URL: http://eregion.wzp.pl/sites/default/files/narodowy_plan_rewitalizacji.pdf
- Pangsy-Kania S. System zarządzania rozwojem w Polsce i rola w nim dokumentów strategicznych. *Studia z Polityki Publicznej*. 2015. N 7(3). S. 120–137.
- PKB per capita – lista krajów. URL: <https://pl.tradingeconomics.com/country-list/gdp-per-capita>
- Rewitalizacja miast a przedsiębiorczość / red. nauk. Marek Bryx. Warszawa: Szkoła Główna Handlowa – Oficyna Wydawnicza, 2012. 190 s.
- Strategia na rzecz Odpowiedzialnego Rozwoju do roku 2020 (z perspektywą do 2030 r.). Dokument przyjęty uchwałą Rady Ministrów w dniu 14 lutego 2017 r. URL: <https://www.gov.pl/documents/33377/436740/SOR.pdf>
- Topczewska T. Polityka rewitalizacji miast w Polsce do 2023 roku. *Człowiek i Środowisko*. 2015. N 39 (4). S. 5–20.
- Umowa partnerstwa. Programowanie perspektywy finansowej 2014–2020. Dokument po zmianach wynikających z uzupełnienia zapisów o EFRM oraz po negocjacjach programów operacyjnych. Warszawa, 2015. URL: https://www.funduszeuropejskie.gov.pl/media/14132/_Umowa__Partnerstwa_zmieniona_012016.pdf
- Ustawa z dnia 27 marca 2003 r. o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym, Dz.U. z 2017 r., poz. 1073.
- Ustawa z dnia 6 grudnia 2006 r. o zasadach prowadzenia polityki rozwoju. Dz.U. z 2006 r., poz. 1658.
- Ustawa z dnia 9 października 2015 r. o rewitalizacji, Dz.U. z 2015 r., poz. 1777.
- World Urbanization Prospects 2018. URL: <https://esa.un.org/unpd/wup>
- ies]. *Yevropeiski perspektivy*. Is. 1. P. 27–33 [in Ukrainian].
- Chechel, A. O. (2015). Teoretyko-metodolohichni zasady ekoloho-ekonomichnoho rozvytku ta revitalizatsii promyslovykh vuhilnykh terytorii [Teoretiko-methodological principles of ekologo-ekonomichnoho development and revitalizatsii of industrial coal territories]. (Candidate's thesis). Donetsk [in Ukrainian].
- Ciesiółka, P. (2017). Rewitalizacja w polityce rozwoju kraju. *Rozwój Regionalny i Polityka Regionalna*. Is. 39. P. 9–28.
- Długookresowa Strategia Rozwoju Kraju, Warszawa 2013 r. Retrieved from: http://kigeit.org.pl/FTP/PRCIP/Literatura/002_Strategia_DSRK_PL2030_RM.pdf
- Konceptcja Przestrzennego Zagospodarowania Kraju 2030. Ministerstwo Rozwoju Regionalnego, Warszawa 2011. Retrieved from: http://www.wzs.wzp.pl/sites/default/files/files/19683/89272000_1412985316_Konceptcja_Przestrzennego_Zagospodarowania_Kraju_2030.pdf
- Krajowa Polityka Miejska. 2015. Dokument przyjęty przez Radę Ministrów na posiedzeniu w dniu 20 października 2015 roku. Retrieved from: <http://prawo.sejm.gov.pl/isap.nsf/download.xsp/WMP20150001235/O/M20151235.pdf>
- Krajowa Strategia Rozwoju Regionalnego 2010-2020: Regiony, Miasta, Obszary Wiejskie. Ministerstwo Rozwoju Regionalnego, Warszawa 2010. Retrieved from: <http://prawo.sejm.gov.pl/isap.nsf/download.xsp/WMP20110360423/O/M20110423.pdf>
- Narodowy Plan Rewitalizacji. 2014. Założenia zaprezentowane na Kongresie Rewitalizacji, który odbywał się w dniach 4–6 czerwca 2014 r. w Krakowie. Retrieved from: http://eregion.wzp.pl/sites/default/files/narodowy_plan_rewitalizacji.pdf
- Pangsy-Kania S. System zarządzania rozwojem w Polsce i rola w nim dokumentów strategicznych. *Studia z Polityki Publicznej*. 2015. Is. 7(3). P. 120–137.
- PKB per capita – lista krajów. Retrieved from: <https://pl.tradingeconomics.com/country-list/gdp-per-capita>.
- Rewitalizacja miast a przedsiębiorczość / red. nauk. Marek Bryx. Warszawa: Szkoła Główna Handlowa – Oficyna Wydawnicza, 2012. 190 p.
- Strategia na rzecz Odpowiedzialnego Rozwoju do roku 2020 (z perspektywą do 2030 r.). Dokument przyjęty uchwałą Rady Ministrów w dniu 14 lutego 2017 r. Retrieved from: <https://www.gov.pl/documents/33377/436740/SOR.pdf>
- Topczewska T. Polityka rewitalizacji miast w Polsce do 2023 roku. *Człowiek i Środowisko*. 2015. Is. 39 (4). P. 5–20.
- Umowa partnerstwa. Programowanie perspektywy finansowej 2014–2020. Dokument po zmianach wynikających z uzupełnienia zapisów o EFRM oraz po negocjacjach programów operacyjnych. Warszawa, 2015. Retrieved from: https://www.funduszeuropejskie.gov.pl/media/14132/_Umowa__Partnerstwa_zmieniona_012016.pdf

Wytyczne z dnia 2 sierpnia 2016 r. w zakresie rewitalizacji w programach operacyjnych na lata 2014–2020. Ministerstwo Rozwoju. URL: https://www.funduszeuropejskie.gov.pl/media/23916/Wytyczne_dot_rewitalizacji_po_aktualizacji-zatwierdzone02082016clear.pdf

Ustawa z dnia 27 marca 2003 r. o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym, Dz.U. z 2017 r., poz. 1073.

Ustawa z dnia 6 grudnia 2006 r. o zasadach prowadzenia polityki rozwoju. Dz.U. z 2006 r., poz. 1658.

Ustawa z dnia 9 października 2015 r. o rewitalizacji, Dz.U. z 2015 r., poz. 1777.

World Urbanization Prospects 2018. Retrieved from: <https://esa.un.org/unpd/wup>

Wytyczne z dnia 2 sierpnia 2016 r. w zakresie rewitalizacji w programach operacyjnych na lata 2014–2020. Ministerstwo Rozwoju. Retrieved from: https://www.funduszeuropejskie.gov.pl/media/23916/Wytyczne_dot_rewitalizacji_po_aktualizacji-zatwierdzone-02082016clear.pdf

Горблюк Сергій Анатолійович,
кандидат наук з державного управління, доцент
кафедри регіонального управління, місцевого
самоврядування та управління містом,
Національна академія державного управління при
Президентіві України,
03057, Україна, м. Київ, вул. Антона Цедіка, 20

Цитування: Горблюк С. А. Нормативно-правове забезпечення ревіталізації міст у Польщі. *Вісн. НАДУ. Серія «Державне управління»*. 2019. № 3 (94). С. 76–84.

Стаття надійшла: 06.08.2019

Схвалено до друку: 24.09.2019

Horbliuk, Serhii A.,
Ph.D in Public Administration, Associate Professor of
Department of Regional Administration, Local Self-
Government and Urban Management,
National Academy for Public Administration under the
President of Ukraine,
20, Anton Tsedyk St., Kyiv, 03057, Ukraine
E-mail: serhii.horbliuk@gmail.com
<http://orcid.org/0000-0002-5031-2497>

Citation: Horbliuk, S. A. (2019). Normatyvno-pravove zabezpechennia revitalizatsii mist u Pol'shchi [The normative legal support for urban revitalization in Poland]. *Bulletin of the NAPA. Series «Public Administration»*. Is. 3 (94). P. 76–84 [in Ukrainian].

Article arrived: 06.08.2019

Accepted: 24.09.2019